

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

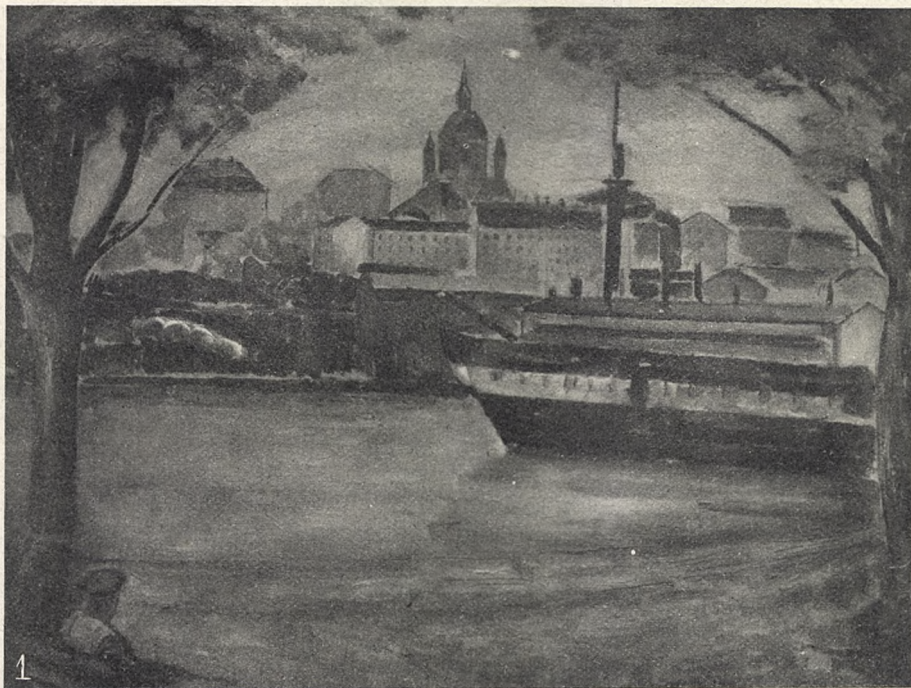
SONDAGEN DEN 2 MARS 1919.

HUVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

“Februari”-Gruppen 1919.

DARUTE I LILJEVALCHS konsthall är det fullt vår vid det här laget – en konstens vår nämligen, om man får förutsätta att de utställande unga herrarna representera den nya konst, som en gång utvecklad skall fylla människornas skönhetsbehov i fråga om färger och linjer.

I varje fall tycks den unga konstnärsskolan bilda en frihetens republik som tillåter sina medborgare att måla som det roar dem att måla. Ty medan en del mosat till sina dukar med alla en färghandels resurser, målat sönderslagna regnbågar och pulveriserar-

de vädersolar eller frossat i kubism, ha andra åstadkommit tavlor av rent ut sagt förnuftig hållning, vackra i stämning och färg.

Sådant ger ovillkorligen nödig balans åt den besökandes sinnesförfallning.

Där kan man exempelvis bli misstänksam mot sina ögons och sin hjärnas funktion inför något optiskt ofattbart som heter Operation av Gösta Adrian-Nilsson, en färgyra, förmodligen analog med de bilder narkosen framkallar på en patients näshinna, då han ligger under läkarens kniv. Eller man känner sig, ver-

1. Ewald Dahlskog. Från Skeppsholmen.

2. Erik Detthow: Modell.

3. David Tägtström. Porträtt av Britta Laurin.

baliter talat, som tumlande från bjälke till bjälke i en byggnadsställning inför anblicken av Bertil Hedlund-Bulls kubistiska Badande kvinnor i landskap. Då är det en räddning för lynnet att dröja vid Erik Detthows och David Tägtströms förträffligt gestaltade porträttbilder eller Carl Gunnes och Edvin Ollers lyriskt fina landskapskonst.

Hos Sven Kreuger möter man ett utslag av den naivism, som har sin glädje i plana ytor och en ytterst förenklad teckning. Där finns något som heter Promenad och vars terräng synes ha en avlägsen likhet med Arsenalsgatan mellan Kungsträdgårdsgatan och Jakobs kyrka. De insatta figurerna skulle förmodligen ställa till folksamling, om de uppenbarade sig levande på Stockholms gator. Bättre gör sig Den gamla kyrkogården, och teckningen Dansövning har förtjänster av humoristisk natur.

1

En annan i den unga gruppen vid namn Alfred Sköldberg visar en hel del figurala saker av anmärkningsvärt dystert och tråkigt karaktär. Man frågar sig ovillkorligen: hur ser denne konstnär egentligen människan? Oneligen är vårt svenska folk ute i stugorna ganska fullt, men så bedrövligt kroklinjiga i konturen och paralyserade i uttrycket äro de väl ändå icke för ett friskt betraktande öga. Vidare har man svårt att upptäcka ett ungdomligt temperament i denna trista människoframställning.

Åtskilliga andra namn skulle också kunna nämnas, vilka representera såväl bisarr som begriplig och vacker konst av modern hållning.

Men det må vara nog med vad som redan anförts och vad reproduktionerna här säga. Var och en som kan bör genom ett besök å utställningen skaffa sig egna intryck.

2

3

4

5

1. Erik Detthow: Porträtt av Fru P. 2. Carl Gunne: Olympen. 3. Edvin Ollers: Kvarnarna söder om Visby. 4. Sven Kreuger: Dansövning. Färglagd teckning. 5. Sven Kreuger: Den gamla kyrkogården. O. Ellquist foto.

Iduns byrå och expedition,
Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks. 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 18:—
Halvt år » 7:25	Halvt år » 9:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text.	Utländska annonser:
45 öre å textside.	å textside, 20 % förh.
20 % förhöjning för	för särsk. begärd plats.
särskilt begärd plats.	å textside, 20 % förh.

Signe Hebbes memoarer.

På grundvalen av konstnärinnans muntliga berättelser nedskrivna av

Hildur Dixelius-Brettner.

Efterskörd.

(Forts.)

"DET VAR EN GANG EN GUBBE, SOM många ä' väl dä', och en gumma, men gumman hon var dum hon. Gubben hennes mente tro på, att det i hela vida världen icke fanns maken till dum gumma, men ändå skickade han henne till staden för att försälja en ko och en höna; för kon skulle hon ha 100 Rdr. och för hönan en plåt. Ja, gumman fraskade åstad hon, men innan hon kom till staden hade hon glömt alltsammans kan en veta. Så infann sig en köpare och frågade vad hon skulle ha för kon. "En plåt" svarade gumstollen och det var väl icke för mycket, tyckte hon, och så tyckte han med varföre han ock genast betalte, tog kon och gick sina färde.

Kort därefter kom en annan bonde och frågade vad hönan kostade, men då han erfor priset 100 Riksdaler, skraftade han och gick sin väg; så att hönskräket fick gumman då behålla; när så gumkräket kom hem och berättade huru hon handlat, var gubben hennes så arg, att han höll på att få slag, men han hejdade sig och gumman fick i stället slag — av kvassten!

Så led det om en liten tid, och gubben sade att han själv skulle gå ut och se om det i hela vida världen fanns en gumma så dum som hans, i vilket fall han skulle behålla henne, annars skulle han köra henne ur huset, och därmed satte han i väg. När han då kom ett stycke fram hörde han ett förskräckligt skrik, och då han skyndade till stället varifrån det kom, fick han syn på en karl, som stod upp- och nedvänd i en säck och hans kärring, som under tiden slog honom på fotsulorna med en yxhammare. "Han får inte av sig att taga skjortan på sig, envelingen!" — skrek hon på sitt vis. "Hjälpl!" skrek gubben i säcken allt vad han förmådde. "Vad får jag för det?" frågade den andre. "En hel grabbnäve med pengar", ljöt det åter i säcken. "Det blir väl någon råd med det", sade den andre och vände honom till rätta, fattade därefter sin fällkniv och skar upp skjortan och krängde den över huvudet på den stackaren. Denne skrek nu icke mera utan tackade och gav pengarna. "Den kärringen var dummare än min", sade han samt tog emot dem och lade tillsammans fällkniven och lade själv i väg igen.

Nu mötte han en annan gumma. "Vart-hän farsgubbe?" sporde hon. "Jag skall till Himlariket," svarade han. "Ack," ropade hon, "min gamle far är för visso där, om I råken honom så hälsa från hans dotter och fråga hur han har det." Ja, det skulle han då göra.

En liten tid därefter kom han samma väg tillbaka och gick då in till gumman för att göra redo för hur han utträttat sitt uppdrag. Han träffade ganska riktigt gumman, vars man för tillfället var borta. "Ack," ropade nu gumman, "ären I redan tillbaka från Him-

lariket?" — och så framförde gubben sitt ärende: "Faren hade mottagit hälsningarna och hälsade tillbaka och bad, att hon skulle skicka honom litet mat." Hon samlade genast tillhoppa allt vad huset förmådde, men som det var alltför tungt att bära, bad han att få låna häst och kärra för att skjutsa kosten. Det fick han då och lovade att vara snart tillbaka med körredskapen och så satte han i väg. Kort därpå kom mannen hennes hem och när hon så berättade om maten och Himlafararn, blev han arg, men när han tillika fick höra om öket och kärran vart han rent himlabefängd, och utropade: "Det var den dummaste kärring jag någonsin sett!!!" och satte med ens efter himlafararn, vilken sade just detsamma där han gick och smålog för sig själv. Men när han märkte, att han var eftersatt körde han in i skogen och band häst och kärra vid ett träd; därefter ryckte han litet tagel ur hästsvansen samt sprang tillbaka det fortaste han kunde, och klättrade upp i ett träd vid vägen.

"Vad gör du där?" sporde i detsamma den lurade hustruns man, "och har du sett någon karl med häst och kärra fara här förbi?"

"Ja, visste har jag det," sade nu han i trädet; — "han flög upp nyss till väders just här."

"Det lög du allt," sade den andre.

"Nej, det är dags sanning och här sitter taglet efter hästsvansen, för hästen kom att fasna i toppen ett tag, så att lasset blev försinkat."

Nu trodde den andre och gick hem, och så log gubben i trädtoppen så trädet runkade: "Bägge didäre va allt dummare än kärringami!" mumlade han under det han klev ned ur trädet, hämtade häst och kärra och körde hem till sitt samt lovade gumman att stanna kvar, då han nu sett dummare folk än hon och som hon dessutom hade en man som var rådsnar och klok för dem båda. När gumman fick del av äventyren log även hon för sig själv: "Hade jag inte va'tt, så hade gubben min ej kummet sek för att kläppa till skjorter, än mindre hade han utan mig kummet till Himlariket, men 'de tu äro ett så de ä' de samma!" tillade hon andäktigt, "ingen kan säga hocken som ä' likast." (Dum, dummare, dummast, mente hon väl.)

Vendela Hebbes sällsynt levande intresse för sagan och sagans värld gjorde henne dock ej främmande för det liv som levdes omkring henne. Intill det sista kunde sägas om henne, att intet mänskligt var henne främmande. Många, många voro hennes vänner, otaliga de vilka till sitt högsta goda räknade en stund i samtal vid hennes lästol. Fullkomligt fri från personlig fåfänga, som hon alltid varit, fanns hos henne aldrig något försök att göra sig gällande. En naturlig anspråkslöshet kom henne att tillhöra

dem som satte sitt ljus under skäppan. "Den Kone, hon vidger sejl!" utropade Björnson entusiastiskt vid deras första sammanträffande.

I en dikt till Vendela Hebbe på hennes sjuttiosjunde födelsedag har Herman Säterberg givit en bild av den gamla och hennes värld från denna tid.

Att hinna sina sex och sjuttio år,
Det är i sanning icke mången givet.
Som snabba strömmen fort förrinner livet
Och ingen vet var gränsestenen står.
Men lycklig den dess prövningar kan bära
Som du till fröjd för alla dina kära.

Väl tiden rövat har, för länge se'n
Din hälsas fagra blomster, men därinne
I känslans rika hem, i själ och sinne
Där lyser det en härlig sommar än,
Vars sköna blomster tidens hand ej plockar
Hur ären snöga må i dina lockar.

För världens buller, split och lumpna flärd
Din hyddas dörr du med förakt tillsluter.
Ett stilla liv, långt ädlare, du njuter
Inom ditt sinnes egen rika värld.
Där goda genier med fröjd och gamman
Den glada vänskapskretsen hålla samman.

En älva också till ditt värn du har
Som svurit att dig städse trogen bliva,
Och ej förvisso skall dig övergiva
Varhelst du dväljes och varthän du far.
Hur många mödrar kunna väl få säga,
Att sådant stöd mot ärens tyngd de äga.

När dagen släcks och soln i väster flytt,
Din älva börjar ljuvligt för dig sjunga,
Ty hon är skapt med näktergalens tunga.
Därvid du gläds som om en vår på nytt
Omkring dig väcktes med sitt fågelkvitter
Och sina sippor och sitt solskensglitter.

Så griper du till pennan, skogen då
Sitt liv och sina sagor för dig diktar,
Och granen sjunger, källans alv sig biktar
Och fram ur hällen komma tomtar små,
Ja, bergakungen själv i gyllne skruden
Att lyssna till de sköna sagoljuden.

Men ej i fantasiens rymder blott
Din trevnad och din bästa fröjd du finner.
För nödens barn så varmt ditt hjärta brinner
Och städse ömmande för deras lott,
Du räckt din hand, att lätta mångens börda,
Och den som kärlek sår skall kärlek skörda.

Vid sköna minnen från den tid som var
Må mot den stundande i ro du skåda.
Må dig var nyfödd dag allt gott bebåda
Och må din aftonhimmel stråla klar,
Liksom då jord och himmel sammanflyta
I molnfri kväll på insjöns spegelyta.

(Forts.)

Konstfliten Förening för hemslöjd
och Konsthandtverk.

Försäljningslokaler: Gamla Högskolan - - - Göteborg.

Pröva **Tuppens Zephyr**

och Ni köper ingen annan.

Krig mot krigspriserna. Av Annie Åkerhielm.

KRIGET ÄR SLUT, MEN DYRTIDEN FORT-
far. Varuknappheten börjar bli en aning
mindre, men prishöjningen knappast ens en aning
lägre. "Den gamla goda tiden", då vi, som
det nu förefaller oss, fingo all livets nödfor
så gott som för intet, den kommer icke åter.
Huru skulle den kunna det? När en makt
eller maktgrupp får så gott som oinskränkt
välde över alla jordens land med deras rå-
ämnen och hav med deras handel — huru
kan man tänka sig att den icke skulle ex-
ploatera allt detta till det yttersta för att
rikta sig själv? De förhållandevis billiga
priser vi ånjöto före kriget härrörde från den
fria konkurrensen, den fria handeln och den
lyska industrien, och med dem alla tre kom-
mer det hädanefter att stå lika illa till. I
alla händelser försäkra oss handlandena
inom alla branscher ideligen, att ingen pris-
sänkning förestår. Tidningarna, den lång-
landé allmänhetens ombud, göra enquête
på enquête, men handlandena bara skaka
på huvudet och svara i väl och utförligt mo-
tiverade redogörelser: Nej, inte i år och inte
nästa år, inte på många, många år blir det
billigare priser. Underförstått: Så för all
del, kära publikum, vänta inte på det, utan
kom och köp till de priser vi finna för oss
lämpliga!

Vare det långt från mig att ens tänka att
de högt aktade herrarna bedraga oss med
sitt tal om oerhörda lagringskostnader och
dylikt. Det är nog rena sanningen, att pri-
serna ej kunna sjunka, så vida ej hand-
landena skola göra förluster. Men
varför skulle de icke det göra? Malicen sä-
ger att de gjort ganska stora vinster de se-
naste åren, men därmed må vara huru som
helst. Varför skola blott vi konsumenter år
ut och år in bära dyrtidens börda, med skäl-
vande knän och ångestsvetten i pannan, till
dess vi störta, medan producenter och dis-
tribuenterna allt fortfarande i lugn och ro
lägga upp sina stora eller små årsvinster?
Rättvisan fordrar att vi ta vår del av tryc-
ket allesammans, vilken roll vi än spela
inom varuförbrukningen, och den kan icke
ha det minsta att invända mot att vi kon-
sumenter göra en kraftanstängning för att
vältra ifrån oss den del av bördan, som
egentligen borde falla på andras skuldror.

Vi äro självfallet sämst ställda i striden.
Vi ha till vårt förfogande blott ett effektivt
vapen, ett som det i regeln inte är synner-
ligen roligt för oss själva att använda, och
det heter: att icke köpa. I fråga om livs-
medel ha vi inte ens det. Ty mat måste vi
ha, vad den än kostar, och ingen hungrar,
så länge han med uppbyggande av sin
yttersta kraft kan skrapa ihop de slantar som
erfordras för att undgå det; ännu mindre lå-
ter han hustru och barn hungra. På detta
område äro vi så gott som värlösa.

Men i fråga om kläder ha vi det något
bättre ställt, och därför är det om dem jag
här främst vill tala. Man kan inte dröja ett
år med att köpa den mat man behöver, men
man kan ofta nog med god vilja dröja ett
år med att köpa de kläder man strängt ta-
get behöver. Behovet är ju här relativt; det
beror på huru pass omodern och tarvlig
man har moraliskt mod att se ut.

Det är inte många — särskilt inte kvin-
nor — utöver dem som länge frånats i den
kroniska nödens och torftighetens skola,
som ha lust och mod att se omoderna, än
mindre tarvliga och fattiga ut. Det är en
angenäm krydda på tillvaron att kunna tro
sig göra ett behagligt och distinguerat in-
tryck på dem man sammanträffar med och
t. o. m. blott möter; och än mer, det är prak-

tiskt i den dagliga samfärdseln. "Som man
är klädd, så blir man hädd," heter det, och
det bemötande man röner i världen beror
ganska mycket på det intryck ens yttre män-
niska gör. Särskilt är det en allvarlig sak
som ej får förglömmas: nödvändigheten för
den arbetssökande av att vara någorlunda
väl klädd. Ty det är så underligt och sorg-
ligt ställt här i världen, att ingen gärna vill
ge den arbete som ser ut att väl behöva det.
Alltså anstränga sig flertalet kvinnor så
mycket tid och råd tillåta att taga sig så
väl ut som möjligt, eller åtminstone att "se
ut som andra".

Men även om man ej sträcker sin ärelyst-
nad längre än till sistnämnda mål, blir det
betungande nog ändå. Ty det finns alltid
en del av dessa andra — om vi än i sam-
hällsundhetens namn må hoppas att deras
antal reduceras åtminstone till vad det var
före kriget — som ha råd att betala unge-
fär vad som helst och därför se lika fina ut,
huru mycket det än kostar. De äro på sätt
och vis förrädare mot konsumenternas ge-
mensamma sak; de skruva upp anspråken
på "huru man skall se ut". De som stå dem
närmast på förmögenhetsskalan vilja se ut
som de, och så undan för undan hela vägen
nedåt. Och så måste människorna taga på

sig dyrtidens börda i hela dess oförminskade
tyngd.

Det enda som hjälper är, här som på andra
områden, organisation — av alla dem för
vilka en varas pris i c k e är en likgiltig sak.
Att återställa de gamla, sörjda och saknade
priserna går som sagt ej för sig; vi få nog
aldrig mera en meter cheviot för fem kro-
nor, men kanske för tjugu till femton mot de
femtio den kostat under de senaste krigs-
åren. Alltså kunna vi försöka att pressa ned
priserna så långt det går.

Detta skulle, tänker jag mig, kunna ske
genom bildandet av en stor, stor konsument-
förening, vars syfte vore att bryta tvånget
att vara klädd "som andra", och vars pro-
gram vore att icke köpa — annat än i
yttersta nödfall, eller ock till verkligt billiga
priser. Föreningsmedlemmarna skulle kunna
bära ett märke, som betydde att bäraren
eller bärarinnan tagit sig rätt att inom
snuggighetens och anständighetens gräns gå
hur gammalmodigt, hur fullt, hur farvligt klädd
som helst — i lappade och stoppade klä-
der, om så påfordrades — och att de för-
bundit sig att under inga förhållanden miss-
tycka att andra gjorde detsamma. Strä-
vandet vore icke alldeles utsiktslöst. Det är
dock, huru mycket än producenter och dis-
tribuenterna anstränga sig att hålla krigs-
priserna uppe, en väsentlig skillnad mellan nu
och då. Då hetsades konsumenterna just av
prisuppskrivningen att köpa, köpa, köpa, i
nervös fruktan att priserna skulle stiga ännu
högre, ja, att varan rent av skulle taga slut.
Nu behöver man icke befara att läget skall
bli nämnvärt värre än det är, nu kan man
lugnt vänta, och redan det är ett stort över-
tag.

Väl har jag — och förmodligen många
med mig — i tysthet följt icke-köpanets
princip, till stor fördel för våra privata kas-
sor. Ingen vet huru många resurser en gar-
derob erbjuder, förrän man fast beslutat att
hjälpa sig med vad man har, och huru in-
tressant det är att utfinna dem. Naturligtvis
ökas de i hög grad, om man själv kan sy
och ändra en smula. Faktiskt har jag icke
köpt en enda ny sak i klädselväg under det
nu tilländalupna året, och tänker inte göra
det under det nu ingångna heller. Så att det
går, om man vill. Men det som göres på
enskild väg, verkar icke på läget i det hela.
Det måste organisation till. Alla organisera
sig i våra dagar, arbetare och arbetsgivare,
alla olika yrken och näringar — alla utom
konsumenterna, och därför ligga dessa all-
tid under i den ekonomiska striden, och få
i bokstavlig mening betala krigskostnaderna.

Nå, men om nu de faktorer som hålla pris-
nivån uppe äro oöverbanneliga, och för-
eningen således förfelar sitt ändamål? Ja,
då behöves den mer än någonsin; då måste
den övergå till en permanent sparsamhets-
förening. Då gäller det på allvar att lägga
om anspråk och levnadsvanor på en helt
annan grund än hittills. Men tillsvidare kun-
na vi ju hoppas och giva den en temporär
karaktär; den skall röna mera anslutning
om det icke kräves att för alltid avsäga sig
denna världens fåfänglighet.

Här har talats om kläder, men naturligt-
vis kan principen utsträckas till nästan alla
områden utom livsmedel, kanske till och med
till en del av dessa, nämligen lyxvarorna.
— Ja, jag har framkastat idén, men naturen
har nekat mig föreningsbildandets gåva, vil-
ken däremot kommit så många andra i vår
tid rikligen — ja, i övermått — till del. Må
någon av dem nu lägga handen vid verket!

Soldatens hemlov.

KRIGARE, TORKA DITT SÄR,
kasta geväret, sölat av blod
under förbannelsens år!
Fredsklockan ringer, världen blir god,
slut äro människomorden.
Lämna din håla i jorden!
Sargad i själen, trött i var lem,
vänd hem, vänd hem!

Krigare, andras bud
Ivang dig in i de kämpandes led.
Fall på knä inför Gud,
svär bland slagfältets lik en ed,
aldrig att trycka en hane,
aldrig en nästa ge banel!
Sargad i själen, trött i var lem,
vänd hem, vänd hem!

Krigare, armt är ditt land,
skövlad är både stad och gård.
Res vad fiendehand
slagit i grus, giv marken vård,
sträva för ättens fromma,
vattna din trevnads blomma!
Hugnad i själen, frisk i var lem,
prisa ditt hem, ditt hem!

FREDRIK NYCANDER.

När de vända åter...

Av NIL.

DET RINGDE PÅ TAMBURDÖRREN. Gamla Katrine skyndade att öppna för de båda systererna. Systemen hade varit och tagit emot brodern, som återvände från kriget.

Gamla Katrine kastade sig hejdlöst till den unge mannens bröst och grät häftigt. Mellan snyftningarna stötte hon fram: Gud vare lov, att han lever efter alla dessa år av elände.

Kära, trofasta Katrine, ja, nu är jag hemma. Men — — men var — är — — —?

Robert, hon sitter som vanligt där inne i salongen.

De gingo fram mot salongen. Ehuru han redan visste allt, måste han gång på gång föra handen till pannan och stanna. Nu öppnades dörren, han slog emot tröskeln, han såg dit bort — — —

Det var endast systemens hårda tag om hans arm, som tvingade honom att kväva skriket.

O, Gud, icke en gång under hela detta helvetiska krig hade han gripits av en sådan fasa. Kallsvetten rann om honom. Han darrade som ett asplöv. Han måste få skrika, skrika, skrika. Ville då systemen, att han skulle dö? Han bet tungan blodig.

Mamma, mamma, viskade han till sist, och lårarna strömmade utför hans unga kinder, som barkats i krigets skonlösa vindar.

Det var modern, som satt där borta i salongen och stickade strumpor.

Nu såg hon upp: Vad var det?

Jo, det är Robert, som har kommit hem, förklarade systemen.

Brodern störtade fram för att famna och kyssa modern. Han blev alldeles stel inför ett par stora ögon, som ingenling förstodo av det nuvarande, emedan de slocknat över ett brev. Brevet låg som alltid till hands på bordet för att visa varje besökande. Det var nu moderns dyraste skatt, ja, det enda, omkring vilket hennes själ kretsade.

Hon räckte nu också brevet till sonen:

Ni måste läsa det här för att riktigt kunna förstå, hur min kära lilla gosse lider där borta.

Han trodde hjärtat skulle brista. Det fick svidande sår.

Helt stilla sade systemen, som vanan lugnat: Det är ditt sista brev från kriget. När det nästa kom, hade du redan länge varit fånge och mammans känslor och tankar lika länge fångna.

Han tog brevet och tvang sig att läsa:

— — — För tre veckor sedan skulle vi över en lifen ström. Hästarna — de få stackars krakar, som återstodo — voro vid det laget nästan ihjälpskade, och vi kunde ej bringa över några tunga, viktiga pjäser med dem. De kraftigaste av oss "spändes för" och slo to som hundar. Sedan var det språngmarsch och halt i moras. På fjorton dagar hade jag inte stövlarna av mig. Det fanns inte en tråd av en strumpfot kvar i de sura stövlarna, när jag slutligen fick draga andan, men mycket — — —"

Nej, han kunde ej hålla ut längre. Varför hade ej en kula visat honom barmhärtighet?

Modern såg upp:

Ni blir också gripna, och ändå kan ni inte riktigt förstå. En man kan inte förstå, hur tung "lidandets järnkrona" kan vara för en mor, som burit "lyckans gyllene kungaring på sin hand." Ack, min kära lilla gosse har man tagit ifrån mig! Han är våt och kall och blodig om fötterna. Och han har inga strumpor... Nej, nu får ni inte hindra mig längre. Jag måste sticka strumpor åt honom, strumpor, måste sticka natt och dag.

Sonen lade sakta ned brevet och gick med blytungta steg in i sitt gamla rum. Storgråtande föll han ned på sängen och kväd:

O barmhärtiga krig, aldrig förlåter jag dig, att du berövade mig dessa kostbara pärlor — mammans ögon. — — —

Den unge läkaren hade nyss lämnat järnvägsstationen. Han gick direkt till blomsteraffären Le Bouquet. Fröken i butiken hälsade artigt igenkännande. Han hade under kriget haft permission flera gånger och varje gång först ställt stegen dit. Som vanligt gick han sökande omkring. Han valde alltid själv. Fröken i affären hade velat stå till tjänst med en hel trädgård. Hon följde hans mjuka, ömma rörelser bland blommorna och tänkte med en kvinnas värme:

Vad han måtte vara god, och vad hon måtte vara lycklig!

När den unge läkaren bar ett helt fång av affärens utsöktaste blommor, betalade han och gick. Han försvann i nästa gränd.

Han skyndade på stegen, stod snart utom stadens hank och stör och slog in på den med körbärsträd kantade landsvägen.

Här grep honom som alltid samma förtrollning. Han glömde krigets onda gärningar och mörker. Han levde om den sista våren före kriget, då ännu luften var "solblå av hopp". Det var den vår, då han hade kallats dit ut till den unga, bröstsjuka prästdottern, då han hade befriat henne från lidandets och lärt henne känna kärlekens mysterium. Det var den vår, då de gamla körbärsträden i den lilla prästgårdens trädgård välvde blomstertunga grenar över två unga hjärtans dröm.

Är det då under att han ilar?

Fråga stjärnorna, som sågo ned genom blomstervalvet på deras lycka!

Fråga stjärnorna, som höllo dem sällskap!

Fråga vinden, som smekande svalkade deras kinder! Nej, svara de alla, intet under, att han ilar.

Vid kyrkogårdens port stannar han. Men varför stannar han? Det lilla prästbostället ligger ju längre bort. Tänker han då ej på att den lilla prästdottern kanske väntar? Han öppnar den tunga porten. Varför öppnar han porten till dödens rum? Han går fram mellan träden. Han stannar vid en grav och böjer sig ned med det rika blomsterfångelet.

Nu är jag här igen, viskar han ned mot kullen, för att aldrig mer lämna dig!

Han viskar det till den lilla prästdottern, som redan tre vårar vilat under tuvan. Han hade lärt henne kärlekens mysterium en dag, då härligaste vår knoppades. Skilsmässa och längtan hade lärt henne känna dödens. — — —

Nu hade han varit hemma ett par veckor. Såsom ännu för fyra år sedan bar han det litterära namnet "hors concours" bland de yngre. Han visste det. Han yvdes ej över det. För honom var det så naturligt, att han högt ropade ut vad som viskade inom honom. Den konstnärliga formen var honom medfödd.

Före kriget hade han börjat ett verk, avsett att slutas inom stora pärmars: "Hymn till livet". När han kallades under fanorna var det halvfärdigt. Men det låg inom hans själ såsom en blomma i fullaste skönhet. Det var en lovsång till livet byggd på diktarens ord: "Livet är av välsignelser den största, döden av allt ont det värsta." Detta liv är målet. Graven avslutar vandringen. Något på andra sidan? Nej. Att söka lyckan här, ej till varje pris, men till ett högt pris, är var människas plikt. Det finns ej någon ny tillvaro, som upprepar anbudet.

Det var kärnan i det verk, som väntat på

honom i fyra år. I fyra år har det väntat. Nu är han här. Sedan två veckor går han dagligen i timmar fram och åter i sitt rum. Han tror kanske, att han skall återfinna sitt gamla jag. Skall han kanske kunna bedraga sin nya människa och föra pennan i de gamla spåren? För varje gång, han försöker begå självbedrägeriet, ropa röster till honom:

Minns du ej? Hur kan du glömma? Kan du döda den tro vi köpt åt dig med vårt liv och vårt blod? Minns du icke mig? ropar den unge vetenskapsmannen, som kämpade med döden i två dygn i den våta, kalla skyttegravens dyga bädd! Såsom genom ett under blev det klart för mig, att det synliga är så oändligt obetydligt, jämfört med det osynliga. Såg du ej, hur min själ fick vingar i dödsminuten och steg mot sin nya värld, under det min sargade kropp snabbt förintades?"

Jo, jo, han hade sett...

Han hade också sett den unga, kraftiga bondsonen, som kämpat som ett lejon mot fienden, tills han fick banesåret. Han låg stilla som ett barn på det provisoriska sjukhusets träbänk. Den stora, grova handen, som före kriget ej vetat av annat än plog och lie, höll krampaktigt om ett litet skrynkligt papper. Ett par goda ögon med ett förklarar sken, ja, med evighetsglans, hängde fast vid det. Strax innan medvetandet försvann, gjorde bondsonen ett tecken åt stridskamraten, som böjde sig över honom: "Hälsa mor, att hon vunnit seger. Säg mor, att medan livet var så grant och varmt och jag var så stark, förstod jag ej hennes strid för mig. Säg mor nu, att jag inte vill återvända till livet, ty jag ser portar öppnas till en fröjdesal... Säg, att mors sista ord — — —"

Mer hann han ej. Hans ande beträdde ej längre medvetna stigar. Den skrynkliga lappen föll ur hans hand.

"Och döden bli vår vinning," voro de ännu synliga orden, skrivna av en ovan hand.

Sist kom hans käraste vän både från fredens och ofredens år. Det var konstnären, konstnären av Guds nåde.

Militärläkaren hade gått rond, och konstnären hade fått sin dom. På kvällen kom vännen och hörde det av hans egen munt.

Inom 24 timmar är det slut, sade doktorn i morse. Det är något, som stiger mot hjärtat.

Kanske han tagit miste. Döden rycker ofta redskapet ur det sprudlande livets hand, men det finns gånger, då livet vrider lien ur dödens skramlande fingrar. Du måste tro på livets allt överväldigande makt.

Ack du, i morse kanske dina ord varit som starkt, rött vin för mig. Nu äro de såsom blad, blekta av månskenet — utan styrka och färg. Sedan doktorn gick — vilken storm av tankar och känslor!

Ja, du har väl levat om ditt rika, starka liv. Man brukar ju se det gångna så klart i avskedets stund. Du kan vara tacksam, som i detta ögonblick kan låta så mycket vackert draga förbi din syn. Du var konstens söndagsbarn, som helt förstods av människorna.

Helt förstods? Ja, med ödmjuk tacksamhet minns jag varje vival, som värmde och bar mig. Tack för dina ord i uppsatsen om den utställning, som alltså blev min svanesång: "Hans fullkomliga penslar ha doppats i fullkomlighetens färger".

Ja, jag menade det. Du hade nått konstens fjälltopp.

Dårar! Märkte ni då inte, hur jag stred för att finna en form, som rymde anden? Anade ni ej, hur underbara syner min själ såg och hur jag vred mig i ångest, då jag såg vilka trasverk min pensel utförde? Då jag fäste himlens djupa blå och stjärnornas silver på duken, ropade ni: Ett härligt valv för hans höga ande! För mig var det som ett järntak, mot vilket min själ sårade sina vingar.

Men dina skogar fyllda av hemlighetsfullt djup?

Ja, där min själ irrade vilse — nej, nej, hur högt vi än syfta, fullkomligheten nå vi ej här. Jag har känt det ofta. Själén är fullkomlig, men vi få ej se den utveckla sig i all sin prakt här. — Tror du då, att ett nytt tillfälle erbjödes dig?

Tror? Jag vet det från och med nu. Jag känner min kropp försvagas och förintas, men aldrig har min själ levat rikare, aldrig känt en starkare längtan att stiga fram i fullt ljus. Nu går jag mot ett liv, där den ej skall bindas och kvävas av otillräckliga former.

Nej, de ropade för högt alla dessa röster. De tvingade honom till deras tro. Så tog han en dag manuskriptet "Hymn till livet" och lade det på elden. Han följde lågorna länge.

Sedan lade han fram ett rent ark på bordet. Han sökte en lämplig överskrift, men fann ingen. Han började med ett motto: "Detta liv är icke målet."

Den lilla staden hade gått till vila i månskens svala, vita famn. Ett enstaka ljus lyste helt försagt borta i någon liten vindskupa. Allt var så tyst som i den gamla sagan, där prinsessan stack sig på sländan och somnade in med hela sitt hov.

På vägen, som ringlade fram över fälten, gick en ung man. Han gick med raska steg mot den sovande staden. Han tänkte besvämt såsom prinsen i sagan väcka den sköna ur den djupa slummen. Beslutsamt och glatt styrde han in genom den gamla stadporten. Plötsligt stannade han. Vilken väg skulle han taga? Han var så nära målet nu, att längre eller kortare ingenting betydde. Skulle han följa de små raka gatorna? Nej, nej, han skulle gå sina drömmars väg genom den lilla lustiga planteringen, rik på kullar och stigar och små vatten. Därinne skulle han ännu en gång drömma om sin älskade, innan han lade handen på hennes port. Där skulle han ännu en gång i månskens läsa de små korta breven, som så sparsamt nått honom i det främmande landet. Ack, åter en gång skulle hans hungerande hjärta plågas av deras koralter och dock förlåta och förstå. Censuren var ju ej skapad för kärlekens språk. Han skulle räkna breven — ack, så få! — och månaderna i fångenskapen — ack, så många! — och undra, hur många av de dyrbara biljetterna, som slarvats bort av posten.

Ännu en gång skulle han mellan raderna läsa om den stora kärlek, som under dessa år varit hans skyddshelgon.

Han tog smekamt fram en tunn bunt papper och böjde in på stigen, som slingrade mellan månkyssta trädstammar. Stillheten var så stor, att han smög sig fram ljudlöst för att ej störa naturens heliga tystnad.

Vad var det?

Var det en fågel, som kröp längre in bland grenarna? Var det en kvist, som föll?

Nu hördes det åter.

Han vågade knappast andas. Han hade hunnit till "Lyckans bänk".

Därifrån kom ljudet.

Han ville skynda tyst förbi, men månluset föll så klart, så pinsamt klart över en kvinna, som vilade sitt huvud mot en mans axel.

Han stannade och tryckte sin panna mot en trädstam.

Sökte han svalka?

Han nåddes av en snyftning. Han tog kraftigt stöd mot trädet. Det var, som om han ej utan hjälp förmådde hålla sig upprätt.

O, Gud, såg han rätt? Ja, han såg och hörde rätt. Han hörde kvinnans röst mellan snyftningarna:

Hur skall jag kunna möta honom med min döda kärlek, när han kommer i morgon?

I morgon — i morgon... Ja, han hade kommit en dag för tidigt. Hans längtan hade övervunnit tid och rum. En dag för tidigt, mumlade han. Men hur mycket för sent?

Vad betydde hur mycket? För sent sade allt. Han vände tyst om på den stig han kommit — nyss rik såsom en konung — nu fattig såsom en figgare.

En räddning.

Novell av TERESIA EUREN

(Forts. o. slut).

NI ÄR JU FÖRFATTARINNA. JAG HAR sympati för yrket. Har också försökt mig på det, har känt febern att få på papperet allt som blivit mig anförtrott, synerna, känslorna. Jag hade ibland en sådan bestämd förmåelse av att det "blev mig givet". Det är något underligt med det där. En lycklig tanke faller mig in, en ny, träffande bild till exempel — jag försummar av en eller annan anledning att begagna den, att "bära fram" den. Så — förr eller senare får jag igen den hos en annan. "Är det ett slags trådlös telegrafi? Tankar, som telegraferas från en högre värld, ut i eterhavet — att upptagas av något skepp, förselt med nog känslig apparat, något av alla skepp som komma i dess väg? Kanske man kan på något vis 'sljåla ström' från varandra också. Vad säger ni?"

"Jag säger ingenting. Den enkla replik jag skulle kunna ge, den kan ni också ge själv. Men jag tycker om att höra er, Glory!"

"Ni tror det är lek med ord, men jag menar allvar. Är det kanske så, att somliga människor, de abnorma efter vanliga mått, de 'degenerade' om ni så vill, äro överkänsliga för själsfenomen, äro sådana där mottagliga apparater? En annan erfarenhet av samma art har jag gjort mer än en gång: jag kände helt plötsligt en lycka, som på intet vis stod i förhållande till vad som hänt mig, till den situation och omgivning, det liv som var mitt. Jag måste erinra mig en fransk skalds ord om en lycka, som strövade omkring eller något dyligt. Var det en emanation av lycka från någon annan, någon vars lyckokänsla var motiverad? Nej, svara inte, ni skulle kunna svara hysteriskt!"

"Visst inte, jag sitter bara och tänker att ni varit bra olycklig, och ni var skapad för lycka! Gemensam lycka!"

Hon brast ut i våldsam gråt. Och jag förstod, att det var ett gott tecken, ett återvändande till livet, en upplösning av en onaturlig spänning. Efter en stunds väntan satte jag mig bredvid henne och lade armen beskyddande om hennes skälvande skuldror. Hon lutade sig intill mig och började nu åter tala, men lugnt och naturligt, med dämpad röst.

"Ack, jag har varit så ensam, känslorna

ha stockat sig i mitt bröst. Först nu har jag fått smaka vänskap och erfant förtröendets betydelse... Men det är sant vad jag sade, att jag är fri från det förlutna. Fri är jag, eljes kunde jag ej tala om det. Det är bara mina nerver, som äro så dåliga, snöstormen pinar dem... Säg inte, att jag inte skall tala! Det gör gott... En sådan lättnad kände jag i ungdomen då jag började skriva. Nå, det var i alla fall en episod för mig; den rätta skaparglädjen, den kände jag vid försöken att ge plastisk form åt mina skönhetssyner, kanske rättare mina kraftsyner, mina livsuppenbarelser, ty skönhet i gängse mening har aldrig betydtt så synnerligen mycket för mig. Det var det starka uttrycket för en viss kraft, som intresserade mig i en mänsklig fysionomi. Jag ville återge rent och fullt och gripande livet i sin rikedom och sina skiftningar... Och den som lärde mig känna det, var han, som gjorde mig olycklig, inte sentimentalt och inbillat, utan verkligt, djupt olycklig, — därigenom att han inte ville ta emot min kärlek. Jag böjer mitt huvud inför det minnet och säger: välsignad vare du! Och det fastän han slagit mig i ansiktet med sitt hån. Det var kanske berättigat... Hur är det Romain Rolland säger? Den man älskar, verkligen älskar, har varje rättighet, även den att icke älska en eller att upphöra att göra det. Man kan icke vredgas på honom, man kan endast vredgas på sig själv, i bitter sorg — över att man är så föga värd att älskas! Och det är en sorg, som knäcker livsviljan. — Ja, så är det. Den, som visat mig livets härlighet, som öppnat mina ögon och mitt hjärta genom glädjen över att han fanns till, att jag ej var ensm längre utan ägde en människosjäl, så som man äger i samhörighetskänslan mellan man och kvinna — han berövade mig all kraft att vilja leva, då han vände sig från mig och förnekade, att jag var hans. Jag hade velat säga till honom: men vet du då inte vem jag är? Vad frågar jag efter andra kvinnor, som betydtt något för dig! Om det så vore ett helt harem, det är bara kvinnor som du varit mer eller mindre förälskad i, men jag — jag är den kvinnan som älskar dig!...

Säger ni att det är vansinne, då vet ni inte vad det vill säga att älska. Jag tror inte heller, att alla veta det. Jag tror över huvud taget ganska få människor kunna älska, fast alla vilja bli älskade, mången som inbillar sig kunna, är i själva verket nog så raffinerat andligt njutningslysten.

Men jag skulle ju berätta. Alltså... Mitt liv hos faster hade blivit outhärdligt. Jag skrev till min far och besvor honom att säga mig vems barn jag var. Hans kunde jag ju inte vara, då kunde han ej ha behandlat mig så grymt... Detta grep honom. Han beslöt att ta hem mig, skrev ett kärleksfullt brev, där han sade sig ha velat styra till det bästa för mig (ack, varför hade jag ej fått sådana brev förr — bara korta affärsmässiga skrivelser, korta affärsmässiga besök!). Han hade ej haft en aning om hur jag i verkligheten hade det, beklagade djupt sitt misstag... Nu skulle jag få följa honom på en resa söderut och så stanna hos honom sedan.

Den resan blev aldrig av. Han dog, ensam. Ah, att inte ha fått komma till honom och lindra hans plågor, visa honom ömhet! Jag sörjde mest över det, saknaden för egen del var jag van vid.

En affärsvän till honom blev vår förmyndare. Han hade av min fars sista, osammanhängande muntliga meddelanden endast fått klart för sig, att jag skulle få frihet, få ägna mig åt vad jag ville och framför allt — inte bo hos faster längre.

Jag gick nu till en lärarinna, som visat mig särskilt intresse, och bad om råd. Hon sade utan tvekan: studera. Så kom jag in på ett gymnasium för flickor och — läste, läste, läste. Ni må inte tro det var examensplugg. Nej, jag hade nu gripits av en verklig passion för vetande och — för böcker. Jag köpte massvis värdefulla böcker i vackra konstnärliga band. Jag älskade dem, jag smekte dem, de voro levande väsen för mig. Och det var sannerligen inget dåligt sällskap: med världslitteraturens främste umgicks jag kamrattligt! Men med allt detta kom jag dock inte "livet in på livet", och ett visst övermod födde detta frossande i litteratur. Den samma vördnaden för de verkligt stora, den kom först sedan jag så att säga i livet verifierat deras storhet.

Min kära lärarinna — Ella Fredlund hette hon — som jag på min enträgna bön fått inackordera mig hos, var ett ideal av vänlig omtanke och taktfullhet, men hon lämnade mig en kanske alltför aktningsfull frihet, full av beundran för mitt förmenta geni som hon var. Ej heller nu kom jag ut i livet. Jag begagnade friheten till att fortfarande avstånga mig från människorna — underligt nog, jag med min föregående längtan, men kanske ganska förklarligt ändå, under de givna förhållandena.

Jag tog min examen. Såg med ironi de andras barnsliga fröjd, visste att jag betydligt distanserat dem, visste det kanske alltför väl. Nå, så anlände jag till lärdomsstaden, den yngre av mina två bröder, Eddy och jag. En äldre syster till min lärarinna förestod vårt hem. Den äldste, Göran, övertog samtidigt affärerna under ledning av vår förmyndare.

Nu kom han. Vid en föreläsning i konst-historia lade jag genast märke till hans kraftiga gestalt och starka fysionomi. Han var huvudet högre än jag...

Hon sträckte på sig, lång och slank, där hon låg på vilsoffan...

"Jag är ju inte liten, men honom såg jag upp till. Jag gjorde det snart i allt. Vi blevo så goft som genast bekanta, hur det nu gick till, kontakten var genast funnen. Och så stod jag äntligen ute i solen, ute i livet.

Vi studerade tillsammans, utbytte tankar om allt, allt. Vi idkade idrott gemensamt, "han" Sten Adler, min bror Eddy och jag, vi redo, skidade, till och med "folkade", ytterst ivrigt. På mellanterminerna gjorde vår trio sig känd för djärva fjällturer. Voro vi skilda åt, så växlades dagboksliknande brev mellan Sten och mig, d. v. s. mina voro dagböcker, hans snarare dagjournaler.

Mitt ursprungliga jag började komma igen. Jag blev yster, översvallande glad och meddelsam — faster Emerentia skulle funnit mig övermåttan exalterad — och jag kände ett ständigt behov av att göra andra glada. Men det var ej den osjälviska människokärleken, det var endast ett uttryck för mitt intensiva välbefinnande. Jag vaknade på morgonen och tackade Gud för att jag levde; var det vackert väder, så tänkte jag: åh du min älskade, samma sol lyser över oss båda! Var det mulet, så fann jag på något lustigt att muntra honom med. Små obetydliga presenter, med hänsyftning på något han sagt till exempel, skulle visa honom att allt var av vikt för mig, när det rörde honom. Människor han intresserade sig för blevo för mig ett studium. Jag ville veta vad där fanns hos dem, för att på den vägen bättre intränga i hans väsen.

Åh, vad livet var rikt och lyckligt! Men lyckan är icke det väsentliga; icke det att vi äro tillfreds är målet, utan att vi bli vad vi skola: just det som ingen annan kan bli, ty ingen är den andra lik; att vi hembära åt

Fru Ellen Rydelius-Wägner med sin lilla dotter.

Dostojevskis översättarinna.

FÖR NÅGRA ÅR SEDAN, DA FRU ELLEN Rydelius-Wägner var medarbetare i Dagens Nyheter, brukade hon ibland ta avsked av sina kamrater med orden: — Adjö med er, nu måste jag hem och umgås med Dostojevski. Det var icke så utan att kamraterna voro en smula imponerade, ty Dostojevski var icke något nyckelord ur journalistlangan utan den verkliga, store, oförfälskade Fjodor etc. och det var duktigt gjort att vid sidan av tjänstgöring i dagspressen med nattarbete och ofta ovissa öden för måltidsstimmar, ta itu med ett krävande översättningsarbete. Under årens lopp har detta arbete tagit mer och mer av hennes tid i anspråk, och då hon sedermera gifte sig med journalisten Harald Wägner, övergav hon så småningom umgänget med dagspressen för att helt ägna sig åt hemmet och det ryska översättningsarbetet.

I dagarna komma de två sista volymerna av "Bröderna Karamazov" ut hos Bonnier och därmed föreligger detta stora verk, Dostojevskis livsverk, fullt färdigt på svenska efter nära fyra års arbete. En stor del av Dostojevskis arbeten har översättarinna på några få år införlivat med vår litteratur. Början gjordes 1912 med "De förtrampade", så följde "Döda huset" året därpå och första delen av Karamazov och ytterligare två arbeten av samma författare utkomma senare. Vidare har hon en samling Tjechnoveller "Ryska silhuetter" på sitt samvete.

Om man icke är slavist, bör man kanske icke yttra sig om den kvalitativa sidan av detta kvantitativt imponerande arbete. Men språket verkar så äkta, det har en fullödighet och tyngd, som ovillkorligen ger läsaren intryck av att det kommer originalet mycket nära. Man behöver inte reta sig på översättningsgrador, då man läser en av dessa volymer, därtill är fru Rydelius-Wägner en alltför tränad och van stilist. Och så har hon gått länge nog i dagspressens hårda, men nyttiga skola.

.....
det stora hela den insats — liten, liten må så vara — som ingen annan kan göra på samma sätt. Jag skulle lära mig detta — genom mycket lidande skulle jag ingå i Riket, som de kristna säga.

Min älskade reste bort för att avsluta sin utbildning med en vistelse i stora kulturcentra. Jag hade väntat mig ett avgörande ord av honom vid avskedet. Men detta försiggick i vittens närvaro, helt hastigt, nästan kärvt. Hans första brev höll mig skadeslös. Tonen var mindre kamrattlig än förut, ömmare. Han saknade mig. Det brevet och hans porträtt — en liten kamerabild, som jag satt in i en medaljong, lämnade mig aldrig. Jag somnade med kinden mot det, jag bar det om dagen under medaljongen så

att papperet prasslade mot min hals. Till dess en dag hans tystnad kom mig att grubbla. Jag rannsokade mig för att veta, om jag var sådan att jag motsvarade hans smak. Usch! det var ju sentimentalt pjosk sådant här! Jag tyckte mig se hans ironiska min. Och jag tvingade mig att bränna upp hans brev — annars kunde jag ha återfallit.

Hittills hade vår ekonomi varit mer än god. Vi syskon voro fullkomligt ovana att betänka oss inför en utgift, och våra anspråk på livets yttre ting voro ganska bortskämda människors. Därför stodo vi som överrump-lade, opraktiska stackare inför den katastrof som nu inträffade: Göran gjorde konkurs. Vår förmögenhet var borta. Hur detta hängde ihop, fick jag aldrig rätt klart för mig, och jag kunde icke bli fri en misstanke, att vår förmyndare hade något med saken att göra och inte varit värd vår fars förtroende. Men hur som helst, det blev en förskräcklig tid för oss, Eddy och mig. Göran sköt sig. Det påstods sedan, att han visat tecken till sinnesförvirring.

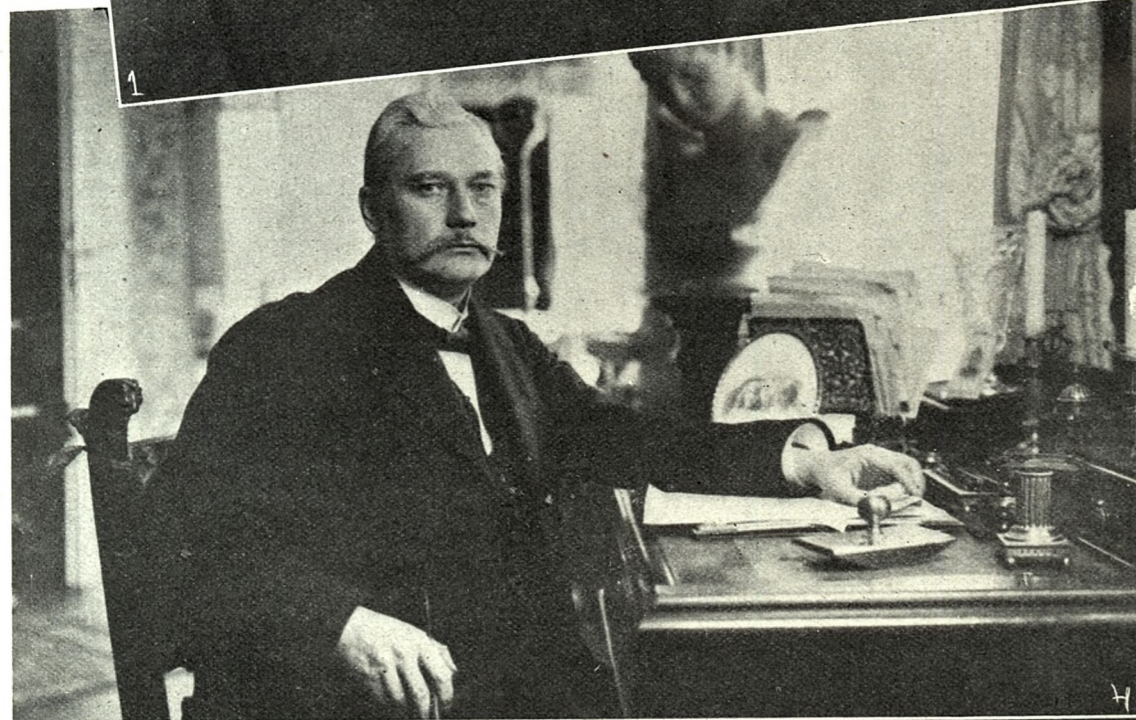
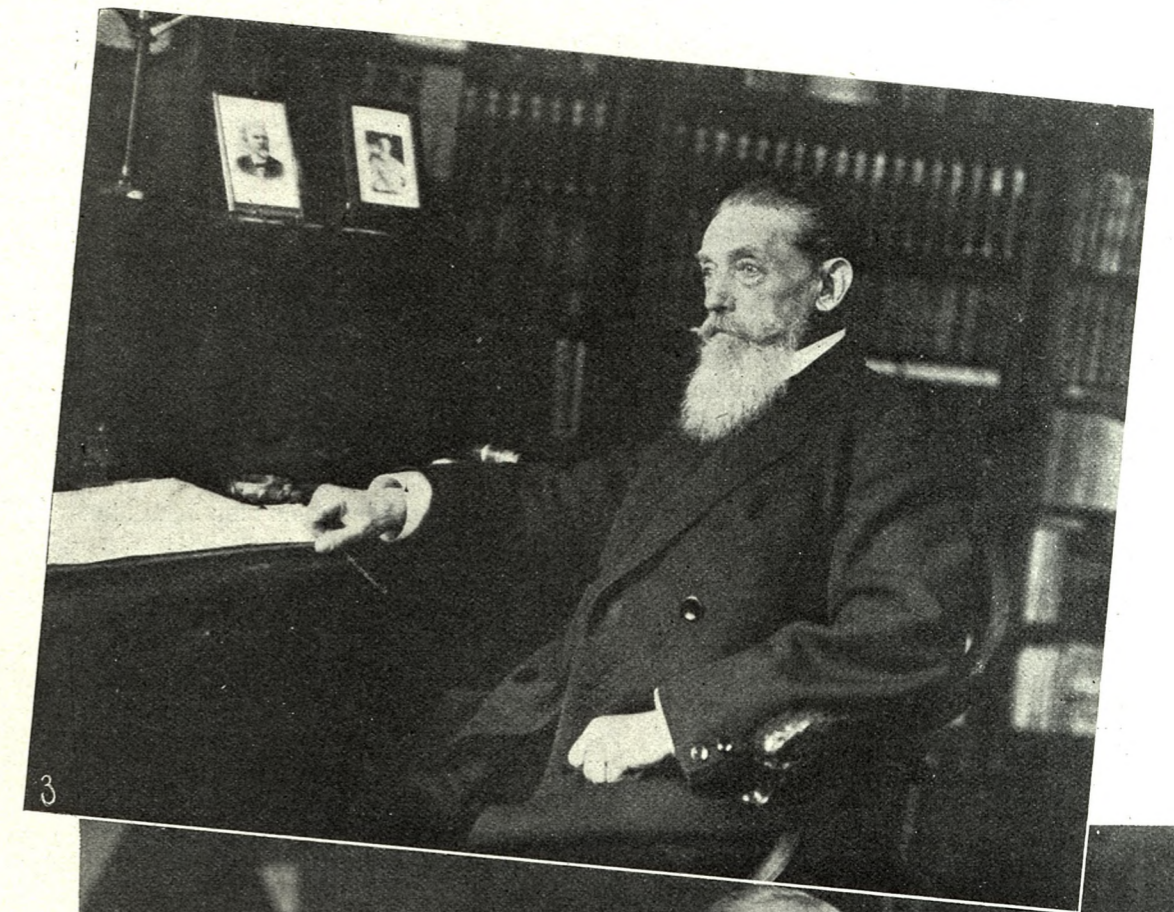
Eddy drog sig fram nödtorffigt på stipendier och ett räntefritt lån, som en släkting beviljat honom. Stackars gosse! Han fick streta, innan han lärde sig att vara fattig med förstånd. Full av sparsamhetsnit lät han ena dagen skomakaren sätta en lapp för 75 öre under ena skon i stället för att halvsula båda. Andra dagen glömde han sig och köpte hem rosor för 10 kronor.

Det var nu jag försökte mig som författarinna. Någon akademisk examen hade jag inte hunnit med, därför var det ej så lätt att tänka ut någon anställning. Min språkliga och estetiska skolning, min intensiva fantasi och känsla tycktes ju ha goda förutsättningar. Men de förra voro mig snarare till hinder. "Du hugger och hugger, så flisorna flyga," sade min bror, "mången skulle kanske vara glad åt flisorna, men du filar, så ingenting blir kvar!" Emellertid fick jag ju ett och annat gjort, som kanske hade ett visst värde... Så skulle jag placera det! Jag besparar er skildringen av mina lätt-skrämda ansatser, som naturligtvis sällan ledde någonting till. Ja, nu kan jag le åt alltihop, men medan det pågick var det nog så tragiskt. En annan med mina möjligheter hade kanske bragt det långt, för mig blev det en hopplös kamp. Min ungdoms isolering var ännu ej övervunnen. Jag var för skygg, för sårbar. Fast inte släppte jag taget så lätt heller...

Ett litet minne från den tiden är ganska befecknande. En het sommardag for jag ut för Fyrisån, ensam och modlös, ville ut i naturen för att grubbla i ro. Båten ångade sakta nedför ån. Jag satt och såg på svallvågorna, som sköljde högt upp på stränderna med en sugande rörelse. Då fångades min blick av två små fåglar, som pickade mask i gylltjan. De fortsatte helt lugnt att söka sin föda, ända tills vågen nästan var över dem; då lyfte de med fladdrande ving-slag, och skummet brusade fram där de ögonblicket förut suttit. Snabbt, snabbt flögo de vidare och slog ned på nytt ställe, lika ivrigt pickande här. Men vågen kom obevekligt efter, de hade blott vunnit litet andrum. Så fortsatte leken en lång stund, tills de med ens blevo borta... En symbol, tänkte jag. Så jagas mången av ödet — obarmhärtigt, obevekligt. Han får någon respit, och jakten börjas på nytt. Det gäller att inte tröttna, att ha starka och snabba vingar, att ta vilan i akt, den korta stund hon står till buds... Jag vandrade hem på natten, ensam, trött, hungrig — och fast be-sluten att inte ge mig!

Den tiden fick jag också ett starkt in-
(Forts. sid. 144.)

Gestalter ur Stockholms musikliv i nutid. Första serien. Skildrade för Idun av W. Seymer.

I det led av skildringar från de moderna kuluryttringarna i Skandinaviens tre huvudstäder, som vi bebådade vid årsskiftet och vartill framställningen av Stockholms stadshus utgjorde inledningen ingår i dagsnumret en fortsättning, behandlande Stockholms musikliv och dess bärande personligheter. För texten har det lyckats oss att förvärva en av våra talangfulla yngre musikkritici, herr W. Seymer, som med oväld i uppfattningen och elegans i formen ger en kort analys av de olika tonkonstnärerna i deras egenskaper av skapande och dirigerande krafter.

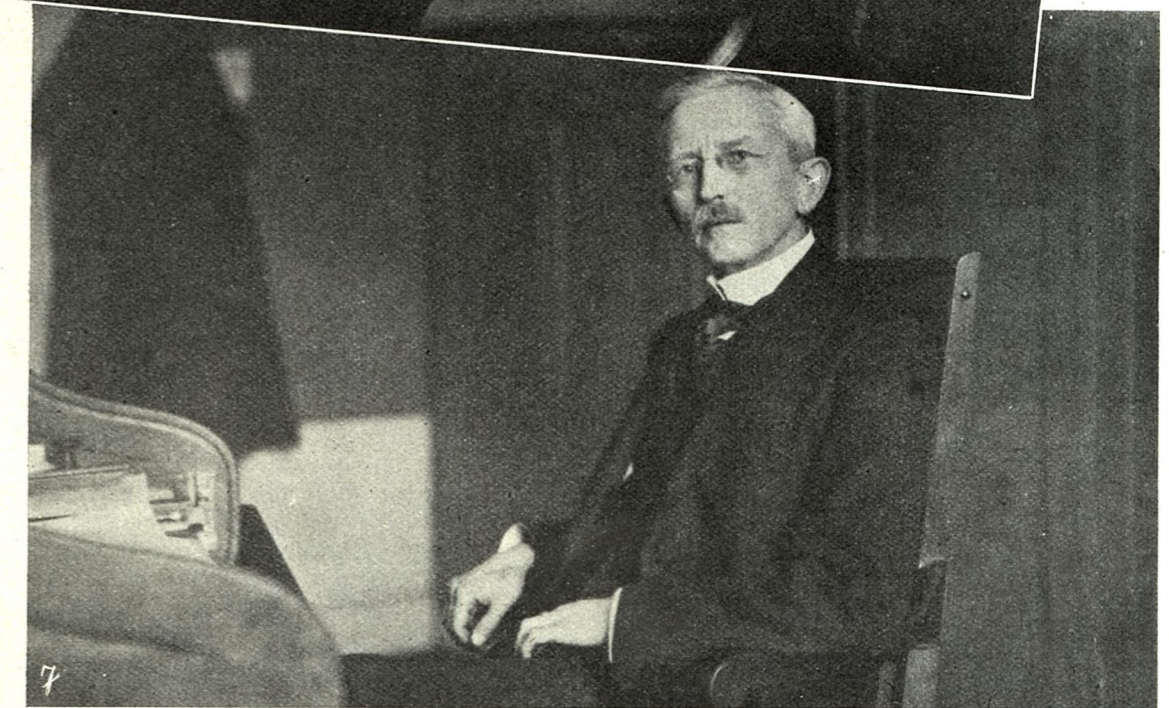
NÄR JAG HAR GÅR TILL VERKET ATT med några ord söka fånga en bild av den stockholmska tonkonstens nu levande representanter, ville jag först på förhand påpeka att jag med flit, huvudsakligast av utrymmesskäl, underlåtit de eljest obligatoriska uppgifterna om respektive komponisters utbildningsår i utlandet och olika befattningar, opusförteckningarna, etc. Jag inskränker mig alltså till att i korthet karaktärisera de olika tonsättarfysionomierna.

Stockholms tonsättare kunna indelas i två grupper: den äldre och den yngre. Jag börjar med den förstnämnda.

Då ha vi sålunda först nestorn inom komponisterna, Andreas Hallén. Hans största insats torde varit det fruktbaraste arbete han utförde då han på 80-talet trädde i breschen för den Wagnerska musikens idéer, lyngd-

punkten av hans egen alstring faller också inom det musikdramatiska området, där hans operor "Harald Viking", "Hexfällan" och kanske framför allt "Valdemarsskatten" äro goda representanter för den svensk-Wagnerska riktningen. Härvidlag är dock att märka det Hallén i sin musik — jag tänker närmast på "Valdemarsskatten" — sök- te sammansmälta Wagnersk ledmotivsteknik och harmonik med svensk folklig ton. Hans konst utmärker sig för kraft och dramatisk lidelse, men äger däremot föga individualitet.

Som instrumentalför hör han onekligen till de skickligaste, och ett vackert bevis för hur han ännu i sin ålders sena dagar förstått bevara denna färdighet får man i hans senaste orkestersuite. — Hallén är också bekant som musik-anmälare, vilken befattning han ännu in- nehar.

1. Wilhelm Stenhammar.
2. Wilhelm Peterson-Berger.
3. Andreas Hallén.
4. Gustaf Hägg.
5. Patrik Vretblad.

6. Hugo Alfvén.
7. Bror Beckman.
8. Otto Olsson.

1-5. 7, 8. E. Holmén foto. 6. E. L:son Finn.

Ett beriktigande.

I n:r 4 av Idun förekom under den gemensamma rubriken »Från det nutida konstlivet i Lund» två artiklar, den ena om bildhuggaren Johannes Collin, författad av docenten Lennart Ribbing, den andra, som hette »I lä av Lundadomen», behandlade den lundsiska konstnärsgruppen i ett sammanhang och var signerad Black Pencil. Att de båda artiklarna inflöto under gemensam rubrik synes ha vållat en del missförstånd med hänsyn till själva sammankopplingen, varför till förklaring meddelas, att redaktionen uteslutande är ansvarig för sammanställningen av de båda från skilda pennor emanerande artiklarna och att densamma föranleddes av rent praktiska skäl.

.....
den egna naturens skuggor och dagrar, och borde absolut komma i åtnjutande av publikens uppmärksamhet. Även på romansens område har han skapat konstnärligt lödiga ting, mindre odlade han de större formerna. Under de senaste åren har han dragit sig ifrån tonsättareverksamheten för att helt kunna ägna sig åt den ansvarsfulla post han nu bekläder som direktör för musikkonserveratoriet.

Gustaf Hägg torde som tonsättare icke allenast vara känd inom utan även utanför Sveriges gränser. En romantiker av renaste vatten, harmoniskt besläktad med Sjögren och Wagner, i det lidelsefulla, ungdomsfriska uttrycks sättet med Schumann, förenar han djup ingivelse med en ovanligt stark formell helgjutenhet. Till hans bästa verk höra den både i Tyskland, England och Frankrike ofta spelade Trio op. 15, som utmärker sig för kraftfulla, ungdomligt stormande yfattersatser och ett nordiskt drömande Andante, vidare de för piano tack samt skrivna »Drei Fantasiestücke», den formellt klara och fast timrade pianosonaten d-moll, och en större samling orgelstycken, — alla goda prov på hans varma kolorit, lyriska patos och polyfona skrivsätt. Men dessutom har han gjort sig förtjänt av en särskild uppmärksamhet för sina sättningar av folkmusik, främst de i New-York utkomna »Songs of Sweden». Som organist vid Klara kyrka har han därjämte genom flere storstilade konserter dokumenterat sig som en av Sveriges främste orgelspelare.

Hugo Alfvén har under de sista tiotal åren ryckt upp i främsta ledet bland svenska tonsättare. Han förenar som komponist djup lyrisk ingivelse med kontrapunktisk lärdom och visar, även om man kan spåra vissa anknötningar till Brahms, Wagner och nyfyskarne, i sin musik personligt nationella drag. Till en början dvaldes han med förkärlek inom dysterhetens och grubblets marker och i »Herrans bön» för soli, kör och orkester framstod han mest som en lärd kontrapunktiker, men genom sin allbekanta, friska och livsbejakande or-

Insamlingen för spanska sjukans offer.

Slutredovisning av insamlade medel.

FÖR DEN NU AVSLUTADE INSAMLINGEN för spanska sjukans offer som av Idun ingångsattes i november 1918 lämnas här en slutredovisning. Förut redovisade medel kr. 2.681:75; fru Tyra Stål, Möklinta, kr. 2:—; Alma Andersson, Styrso, kr. 40:—; A. G. Sevón, Axmar, kr. 20:—. Summa kronor 2.743:75. Utdelat till spanska sjukans offer kr. 2.735:—, till porto etc. kr. 8:75, summa kronor 2.743:75.

På samma gång som vi bedja att få uttala vårt tack till Iduns läsare för det intresse som visats vår insamling, vilja vi här nedan lämna en närmare redogörelse — utöver vad vi i n:r 52 av Idun 1918 meddelat.

Till enskilda, för Idun kända hjälpbehövande från olika trakter av Sverige ha utgått sammanlagt kronor 1.735:—, vidare ha till Solna, Brännkyrka och Bromma, de fattigaste av Stockholms förstadssamhället, genom deras kyrkoherdar utdelats kronor 200:— i var och en av dessa församlingar, och på stockholmsförsamlingarna Sofia, Maria, Johannes och Matteus har kommit kronor 100 till vardera. I förhoppning om att de vänliga givarna skola anse att vi fördelat de medel de anförtrott oss efter bästa förmåga, offentliggöra vi denna slutredovisning. Red. av Idun.

Mera deciderat svensk i sin musik är Wilhelm Stenhammar, som inom sin person förenar treenigheten — tonsättare, pianist och dirigent. Som komponist har även han i tidigare år ägnat sig åt operan — »Tirfing» och »Gillet på Solhaug» — men hans yppersta skapelser ligga inom symfoniens och kammarmusikens ram. Hans utveckling har gått — städse med bevarad nationell egenart — över Brahms, Wagner och Grieg fram mot Sibelius. Man behöver blott taga pianokonserterna och orkesterballaderna, och sammanställa dem med den sista stråkkvartetten (d-moll), — skillnaden skall strax visa sig. Å den ena sidan blommande nordisk lyrik, halvt manligt trotsig, halvt drömande vek, å den andra sidan ett spekulativt filosoferande, där färgen fått maka åt sig på linjens bekostnad. Men ehuru denna kvartett är fullt modern, stöter den aldrig; Stenhammar är den borne musikern, som förstår att behandla stråkarnes klangvalörer till deras fulla värde, och därför klingar allt utmärkt och fångsamt omedelbart, till motsats mot så många andra moderna kammarmusikskapelser. På romansens och pianomusikens område har han riktat vår litteratur med många gedigna alster av sin penna, och vad körverk beträffar behöver jag blott peka hän mot »Sverige», som ju hart när anses som en svensk nationalhymn.

I Wilhelm Peterson-Berger äger Nordsverige sin representant. Hans namn är väl allom bekant, och det torde knappast finnas ett svenskt hem, där icke hans »Frösöblomster» spelas eller hans visor sjungas. Hans konst är också speciellt inriktad på det folkliga; folkvisans mollton, folkdansens muntra durrytmier eller, som nu på senaste tiden, lapplåtarnes exotiska mystik. Främst fångsamt han som harmoniker; biseptimaackordens ymniga bruk är hos honom ett särdrag, men på senare år har han fått flere och djärvare färger på paletten. Se t. ex. på hans musikdramatiska utveckling. Först »Ran», byggd på rent folklig grund, så »Arnljot» med införande av lappska rytmer och låtar i svensk operamusik (andra aktens underbara Vainosånger), och nu sist »Domedagsprofeterna», där han söker skapa en svensk »Mästersångare». Den Wagnerska ledmotiviska och tematiska utvecklingen bildar här grundstommen, men motiven äro i de flesta fall rytmiskt personliga, harmoniken mera utvecklade och skrivsättet polyfont. Med eller mot sin vilja har komponisten här närmast sig moderna riktningar; Debussy-Puccini i Papegojas motiv, Richard Strauss i Wolimhaus, och i tredje aktens fina naturstämningar återfinns man antydningar av både Sibelius och nyfransmännen. Även som symfoniker undergår han denna utveckling. Det ligger ett stort svalg mellan den harmoniskt enkla förslingsymfonin »Baneret» och den modernt färgade Lapplandsymfonin. Förhållandet är enahanda med pianomusiken och romanserna. Jämför »Frösöblomster» med den modernt tänkta pianosamlingen »I somras», de tidigare romanserna med »Gullebarns vaggånger» eller »Offerkransar» (Hesperis) och reflexionerna göra sig själva. — Som musikkritiker i Dagens Nyheter har han gjort sig bekant genom sin många gånger vassa penna.

Bror Beckman torde icke höra till dem, som kommit i åtnjutande av den stora allmänhetens uppmärksamhet, ehuru väl han mer än väl förlätnat det. Han har icke skapat mycket, men vad han gjort är av kvalitativt högt värde. Den förnäma, innerliga, fint poetiska och äkta svenska konst, som talar ur hans pianominiatyrer »Strängospel» och »Glädjens blomster», gör honom till en svensk Mac Dowell, en intim skildrare av

kesterrapsodi »Midsommarvaka» gav han ett genialt prov på hur man av några enkla svenska dansmotiv kan bygga upp ett verk, som är lika stämmningsmättat och målande som det är kontrapunktiskt lärt, och som ger en adekvat bild av det svenska folklynet med dess blandning av uppsluppen glädje och stilla sorg. Den mystiskt ruvande, dystra »En skärgårdssäg» och den ljusa, typiskt sunnansvenska E-dur symfonin höra också till hans starkaste orkesterverk. Förutom en violinsonat och en hel del sånger har han riktat den svenska pianolitteraturen med ett värdefullt bidrag, — »Skärgårdsbilder» — där han (liksom Lennart Lundberg och senare Ture Rangström) söker omsätta skärens och havets egenartade skönhet i musik.

Den svenska skärgårdens och havets folkare par preference äga vi i Lennart Lundberg, som ehuru nu en bland de äldre, i sin musik alljämt är en av de mest vitala, mest avancerade modernisterna. Hugo Alfvén skildrade havet i höststormarnes vilda dans, Lennart Lundberg tager icke fasta på havet i enbart yttre bemärkelse, han söker så att säga fånga dess psyke och har också i sina pianosamlingar lyckats giva oss utsökta stämningar från Neptuns rike. Inåtvänd, drömtung, mången gång kärvt men allid innerlig är hans musik, ur den strömmar havets i djupen slumrande sägner och sagor. Om man blott ögnar igenom hans »Marinen» finner man alla hans personliga drag. Övervägande mollkolorit (med förkärlek Ess-moll och B-moll) och i allmänhet rubaterat tempo. En sådan sak som h-moll marinen är helt enkelt ett mästestycke i stämmningsverkan. Förutom pianosaker har Lennart Lundberg även skapat en del värdefulla sånger. — I tidigare år gjorde han sig ett namn som pianist utomlands och verkar numera som professor i pianospel vid konservatoriet härstädes.

Otto Olsson är troligen mest bekant som en av våra främste orgelvirtuoser, men har därjämte framträtt som tonsättare med värdefulla arbeten, — körverk, stråkkvartetter, piano- och orgelsaker. Det är främst genom formens styrka som hans konst fångsamt; en linjens dyrkare, en överdådig kontrapunktist har han i sin musik närmast sig klassikerna Haydn och Beethoven. Men att han även är lyriker, det bevisar hans finstämda »Vallarelåt» för manskör, — ett stycke fin och äkta nordisk naturstämning, där man nästan tycker sig se natten sjunka över bygdens skogar och slätter med vallåtens lockrop förklingande på avstånd.

Slutligen återstår av den »äldre» gruppen blott Patrik Vretblad. Som tonsättare är han upphovsman till en hel del poetiskt tänkta och i svensk folklig ton hållna pianosaker och sånger; av de sistnämnda skulle jag vilja framhålla den ytterst effektfulla »Svarta svanor», där komponisten förstått att under den välbalanserade sångstämman lägga en harmoniskt färgrik (smått Debussyansk) grundval. Men största intresset torde han ha ådragit sig genom sin musikhistoriska forskning, på vilket område han nedlagt ett omsorgsfullt, synnerligen berömvärt arbete. Det är han som genom sitt gedigna arbete »J. H. Roman» gör oss bekant med denna »den svenska musikens fader», och genom en värdefull bearbetning av samme tonsättares violinsonat A-dur sätter oss i direkt kontakt med denna klassiskt svenska musik, det är vidare han, som genom sin nyligen utkomna bok, »Konserterna i Stockholm under 1700-talet» ger oss en lärorik historik över den stockholmska musikkulturens utveckling. (Forts.)

Medan ridån är uppe.

OM TEATER SKALL VARA EN fest för ögon och öron på samma gång som den ger själen måttnad, så uppfyllde Tor Hedbergs "Perseus och vidundret", som utgör Dramatiska teaterns senaste nyhet, till en viss grad dessa villkor. Det är alldeles oomtvistligt att föreställningen gav skönhetsintryck genom den strängt stiliserade form, som regi och dekorationer i förening givit den. Man glömmar icke tredje aktens mykeniska palats med dess starkt orientaliska betoning, den fängslande urtidsmystik, som stod omkring Hedqvists Kefeus och fröken Kolthoffs Andromeda, när hon saff orörlig, lik en forngrekisk staty. Att den vackra bildstoden icke fylldes av liv i kärleksscenen som avslutar akten, var skada, så strängt stiliserad är icke Andromedas gestalt, att man icke skall märka förvandlingen från den unga prinsessans upphöjda ro till den av kärleken till kvinna förvandlade.

Det fanns också moment i de övriga akterna, en del grupperingar av körerna och folkscenens tumult i fjärde akten, som gävo ett starkt och helt intryck. Perseus första framträdande stordes något av att klippspetsen, där han landade från himlafärden, i vissa belysningar stod för tunn och pappartad mot rymden. Men Perseus gestalt av ung kraft, som längtar att brukas till stordåd, är också något, som man bevarar från denna första akt.

Vi ha valt att ge glimtar av dramat sådant det verkade från scenen, innan vi vidröra innehållet. "Perseus och vidundret" är historien om ungdomens brottning med verkligheten, om den ungdom i vars själ bor en gnista av det gudomliga och i vars inre rör sig begäret efter död. Perseus har rustad av gudarna och under deras beskydd utfört en oerhörd bragd, han är vidunderdödaren, ty han har dräpt Gorgona. Rusig av framgången, längtar han efter ett död av egen kraft. Och se, då kommer han till korta. Han kan ingiva en annan hägen till bragder, men det mål han ställer upp för sig själv: att befria ett folk ur hundraårigt slaveri under skräcken och våldet, när han icke på sin väg. För att åter bli "Perseus, vidunderdödaren", måste han kalla på gudarnas hjälp.

Perseus hjältegestalt måste alltså så att säga fyllas ut mellan den första akten och den sista. Han kommer som en ung djärv äventyrare, som allting gått väl i händer och trotsar ödet, som näpser honom och driver honom tillbaka till en föregående tryggare position. Och på sin väg möter han kärleken, som fördjupar på samma gång som den invecklar hans liv. Olof Molanders Perseus förmådde bäst finna uttryck för den unga, sjudande kraften hos hjälten. Som en spänd bågsträng, som en av de unga hästarna på Parthenonfrisen var hans gestalt och hans färdsel. Men han tycker icke om att tyda gåtor, säger han, och då han ställes inför andra sidor av livet än de som kräva att en man drar svärdet och hugger till, märkte han icke längre. Det var utan tvivel ett regifel att låta Perseus behålla sin brynja i kärleksscenen och då han står inför folket, det är just här han skall vara obeväpnad, överrumplad av den okända makten

Elin och Lars (frkn Edström och herr Stockman) i "Domedagsprofeterna".

kärleken, sedan av det obekanta månghövdade vidundret pöbeln. Men Perseus var en skapelse, som man följde med stort intresse. Hedqvists Kefeus blev en mäktig, suggestiv gestalt och fröken Kolthoffs vackra stämma och hennes yltre förutsättningar för Andromeda kom åskådaren att glömma, att hon icke alltid räckte till. Övriga roller hade kommit i goda händer, då de anförtrots åt Ivar Nilsson, Gustaf Molander, Sven Bergvall och Jessie Wessel. Man skulle önskat att körerna fått en mjukare, mera helhetsverkande plastik. Anna Behles skola saknades här, men belysningarna lyckades på det hela taget väl. Kurt Atterbergs musik var stämninggivande, i synnerhet stränginstrumentens ackompanjemang till tredje aktens kör av unga jungfrur.

En intressant teaterafton, som slutade med att författaren inropades och som hedrades med närvaron av prinsarna Wilhelm och Eugen. Men en publiksuccès? Knappast. Publiken är som Perseus, den tycker icke om att tyda gåtor, och Tor Hedbergs drama är ju icke så genomskinligt till alla sina delar, att man icke stundom tycker sig skåda "såsom genom en spegel på ett dunkelt sätt." ETH. K.

Hallucinationen, som ett par pressorgan nyligen haft beträffande det segerrika framförandet av Wilhelm Peterson-Bergers musikaliska lustspel "Domedagsprofeterna" är från och med förra fredagen en gripbar verklighet. Premiären förlöpte nämligen enligt visionärernas förutsägelser med applådstormar och blomsterregn till författaren-komponisten och de uppträdande.

Huruvida framgången därför får anses avgjord är ännu för tidigt att uttala sig om.

Emellertid, detta nya svenska tonverk har två obestridda förtjänster, det är verkligt nationellt och det bäres av en rik dramatisk handling. Striden mellan de båda herrarnes assessor Bure och apotekare Wolimhaus i 1600-talets Uppsala angående världens undergång, om vilken de profeterat och till och med ingått vad, enär de äro av skilda meningar beträffande själva dagen, bilderna ur det dåtida uppsalienska studentlivet, krögardottern Elin och bondestudenten Lars kärlekssaga fyndigt sammanvävd med domedagsprofeternas kontrovers och som centralfigur och ledare av handlingen den kække och varmhjärtade kapten Sporre från krigsteatern i Tyskland — alltsammans bildar en livlig scenisk tavla, flödande av frisk poesi och gott humör.

Den musikaliska skruden lider däremot av en viss enformighet till följd av att alla rollerna äro så gott som genomgående recitativiskt behandlade. Det är en nästan oavbruten talsång till orkesterackompanjemang i de två första akterna, ett deklamatoriskt föredrag med i varandra huggande repliker som på talscenen, men med den skillnaden att hälften av texten går förlorad och att orkesterledsagningen, så karaktäriserande den än är, långt ifrån alltid blir till förmån för den avsedda lustspelsstämningen. Det minst gynnsamma intrycket lämnar första akten, den andra med scenerna utanför kyrkportalen och i konsistorie-

Scen ur första akten i "Domedagsprofeterna" på Kgl. teatern. Alberg & Preinitz foto.

Från Finska spelen i Hälsingfors: Organisationskommittén. Fr. vänster: Eklund, Stenberg, Idman, Kählman, Jakobsson, Flander, Wasenius, von Frenckell, Jansson, Granholm, Pacius, Wilamo, Rönnberg, Stead, Bengelsdorff.

rummet samt mellanspelet utmynnande i domsbasunernas djupa klanger, stegrar intresset; och den tredje slutligen med den lyriska majnattsmålningen, serenaden och drottning Kristinas intåg i den soliga majdagsmorgonen är så glädjande frisk och vacker, att man ger sig helt fången under den tonskönhet diktaren skapat.

Operans artister och hovkapell hedra sig i utförandet av det betydligt svåra verket, och Thorolf Janssons dekorationer äro av god målerisk verkan i sin strävan att återge 1600-talets pittoreska Uppsalakäkar och imponerande tempel.

Pianisten Wilhelm Kempff vann med sin första konsert stockholmspubliken helt och fullt. Hans andra uppträdande med Bach-Beethoven-Brahms på programmet fastslog ånyo hans geniala föredragskonst. Det står en tindrande luft över hans spel och man kommer ovillkorligt att fänka på en av Max Klingers taylor med dess ljusgestalter som sväva över flygeln, medan en konstnärshand har tangenterna under sitt välde.

Egentligen borde dramatiska trilogier spelas i oavbruten följd, så att den ledande idén låge klar för åskådaren. Av Ernst Didrings trilogi "Vägen till friheten", varav "Rättfällan" utgjorde första delen, framföres nu andra delen, "Fången", å Svenska teatern, medan den tredje delen, "Riket", väl får vänta på sin premiär till nästa spelår. Den långa intervallen mellan ettan och tvåan betyder dock ganska litet, alldenstund sammanhanget mellan de båda styckena är minimalt, medan Fången och Riket däremot utgöra ett helt.

Det viktigaste av allt är emellertid ett styckes inre värde. Och det måste ärligt sägas att "Fången" långt ifrån tillhör sin författares bästa barn. Visserligen märker man den drivne dramaturgens fasta grepp på sitt ämne, där inte balansen sviker och det innestlar sig scener av präst, som avse att karaktärisera men verka onödiga. Då och då springer en gnista fram, man väntar att den skall tända, men flammen uteblir. Gulgad, frihetshjälten, som heroiskt motstår den sköna Margas flammande kärlek för att helt offra sig för sin idé, människornas lyckliggörande genom friheten, blir överklig mot bakgrunden av det barbari som i frihetens namn nu gör jorden till en större jämmerdal än någonsin. I undertecknads tycke är Marga den enda människan av kött och blod i stycket. Hon är visserligen en typ för en älskande kvinna, icke en individ, men det ligger något äkta mänskligt och kvinnligt i hennes kamp för sin kärlek, man ryckes med, man tror på henne, ehuru hon står farligt nära gränsen för det teatraliska.

Handlingen i stycket spelar under världskriget, från vilket Ernst Diding förut hämtat verkningsfulla motiv för sin utmärkta novellsamling Bortom ärans fält. Att han ej tillgodgjort sig ett dylikt för sitt skådespel är skada. Vad som sker i pjäsen är nämligen av ringa betydelse. Första och andra akterna gapa rätt tomma mot salongen, medan den tredje bäres av den stora vidräkningsscenen mellan Gulgad och Marga.

Utförandet var i fråga om huvuduppgifterna, som sköttes av fru Brunius och herr Ekman, livfullt och energiskt. Birollerna voro blekt anlagda och spelet kunde heller icke öka kulören. Hela trilogien föreligger nu i bokform från Albert Bonniers förlag.

ARIEL,

Paret Jakobsson, segrare i paråkning.

tryck av människors tanklösa högmod, sådana människor som ha det bra och därför tro att de äro förträffliga. Ah, sådant översitteri, sådana snäva hälsningar, sådant tvärsäkert klander! Jag fick grundligt känna av att det är ett brott att vara fattig och en skam att försöka komma sig upp — i vissa människors ögon. Gud vet hur deras tankeapparat är inrättad!

Nå, jag kom bort från alltsamman snart därefter, genom en vänlig människas hjälp. En rik fru, som trots rikedomens behållit intresse och medkänsla för andra, hade av en händelse fått se några teckningar jag gjort redan under skolliden. Det var hos Ella Fredlund, som fått plats hos henne såsom sällskapsdam, och Ella hade naturligtvis lagt in ett gott ord för mig. Allt-nog jag fick medel att uppehålla mig i Stockholm för att utbilda mina konstnärliga anlag och hamnade småningom på akademiens skulpturavdelning.

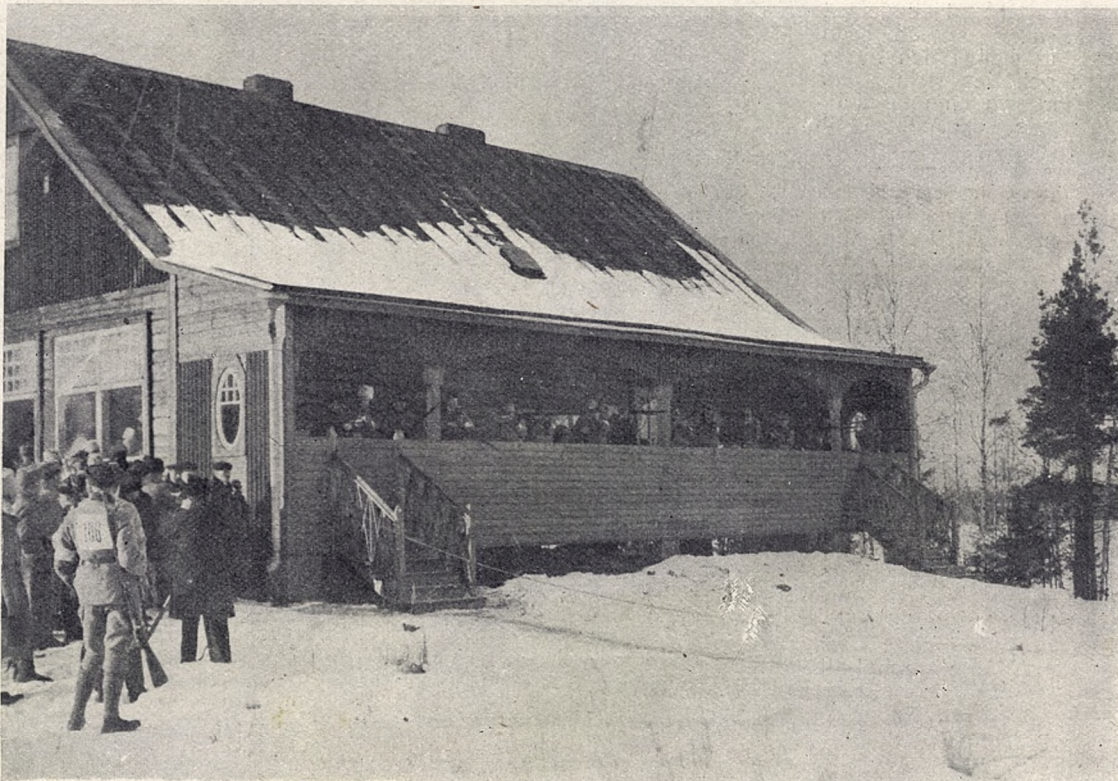
O, så jag arbetade! Nu trodde jag mig ha funnit mitt rätta. Och så förde det mig närmare Sten, han var ju konsthistoriker. För övrigt hade han nu återvänt till sitt hem i Stockholm, och vi träffades alltemellanåt. Vårt förhållande var detsamma. Båda behövde vi varandra, det var ett livgivande utbyte. Ibland kunde jag ju vara svartsjuk på hans arbete, men jag kände själv en så fanatisk arbetsglädje, att det var lätt att ha förståelse för hans. Och liden gick, och min ömhet för honom växte, tills varje droppe av mitt heta blod trängtade efter honom, varje tanke sökte samband med honom.

Småningom öppnades mina ögon. Jag förstod att han ingalunda hade samma känslor för mig som jag för honom. Jag började begripa vad det betydde, när han periodvis höll sig undan. Visst behövde han mig och saknade mig, jag sade mig med stolthet, att han behövde min själ, men ack — vad var min själ jämförd med en annan kvinnas sköna kropp!

Och nu — blev jag som förvandlad, som besatt! Jag började flirta vilt, jag som dittills föraktat allt sådant — så ni hade rätt på ett vis i det där om de många männen...

"Jag har visst inte sagt..."

"Nej, nej, ni har inte sagt! Men jag har en olycksalig flair i fråga om folks tankar.

Skyttepaviljongen i Holax, där alla skjutningar försiggå. Skyddskårister i tävlan. Pressfoto byrån.

Fyrtornets
Radhes
Ansjovis
i Ostronsås samt
GAFFELBITAR
finnas nu att tillgå i glasburkar med
skrufläck samt 1/4 och 1/2 bleckburkar.
A.-B. Sveriges Förenade
Konservfabriker
GÖTEBORG *Kongl. Hofv.*

Till tvätt
och diskning!
Ersättning för tvål och såpa,
GAHNS
TVÄTTEXTRAKT
graderade flaskor.
En flaska till 100 liter vatten
Om bruksanvisningen följes
erhålles tillfredsställande resultat.
»...**förutsättningar**
att stå sig gott i konkurrensen», säger
Dagens Nyheter om
PRAKTISK KOKBOK
av Anna Olsson. 4:e uppl. 20:e tusendet.
Klotb. 3 kr. 1 bokhandeln. **LINDBLADS**
FÖRLAG, UPPSALA.

Söker Ni förbindelse
med Värmland?
bör Ni annonsera uti Värmlands
Äldsta och enda dagliga tidning
Nya Wermilands-Tidningen, Karlstad
Grundl. 1886. - Nuv. namn sedan 1890.

BENNO BECKEMANS
FOTOGRAFISKA MAGASIN
15 Drottninggatan 15
STOCKHOLM.
FRAMKALLAR-KOPIERAR-FÖRSTORAR

AKTIEBOLAGET
NORNAN
Olycksfall- och sjuk-
Skadestånds-
Automobil-
Motorcykel-
Glas- o. Vattenskade-
försäkring.
Försäkrings A.-B. **NORNAN**, Göteborg.

PENSIONS-FÖRSÄKRING
Allmänna Änke- och Pupillkassan i Sverige
meddelar försäkring för pensioner dels till efterlevande änkor och barn
dels ock till annan viss person oberoende av skyldskapsförhållande.
Inträde är öppet för varje svensk undersåte, som med avseende å hälso-
tillstånd provas antaglig och icke uppnått 60 års ålder. Pension kan be-
tingas från 100 till 1,500 kronor. Insats en gång för alla kontant eller
delvis genom revers eller ock årliga premier.
All vinst tillfaller de försäkrade i form av årlig tillväxt av pensionen
under den persons livstid som betingar pensionen. Pensionstillväxten
utgår med lägst 2 högst 5 procent för år å det betingade pensionsbeloppet.
Prospekt portofritt på begäran, varvid denna tidning bör återopas.
STORKYRKOBRINKEN 11, STOCKHOLM

SYDSVENSKA KREDIT AKTIEBOLAGET,
Drottninggatan 4,
uffärdar resekreditiv, betalbara på de flesta europeiska och
utomeuropeiska bankplåsar, ombesörjer telegrafremissor
till in- och utlandet.
Fondavdelning. Notariatavdelning. Kassafack.

Jag medger ju för övrigt att ni hade rätt, all-
för rätt. Fast jag inte är gjord för ett sådant
där utmyntande av mig själv i växelpengar.
Men jag var desperat, jag sökte efter "offer",
som det heter, efter tangenter att slå an -
för att se att jag ändå kunde spela!

Nå, människokunskap fick jag. Gjorde
åtskilliga erfarenheter, må ni tro! Jag
sa ju att jag skulle kunna förse er med ty-
per, ska bli framdeles, om ni behöver dem.
Ett par stycken "pojkar" blev jag till en viss
grad god vän med på den vägen. Det var
ytliga, inte elakartade drumlar, som inte be-
gärde bättre än lite lek med vad de ej var
i stånd att ta på allvar - en begränsning
de själva höll för överlägsenhet - eljes
"jolly good pals", som mamma brukade
säga. Ett par andra - nej! det finns karlar
som kommer en att tänka på faunan under
förhistoriska träskperioder... Men en be-
kantskap från min vilda tid lever kvar i
minnet som en verklig ljuskälla. Den unga
läkarn vi läste anatomi för på akademien...
Jag hade inte haft höga tankar om medicin-
nare förut. Men han... åh den människan!
Han såg rätt igenom mig, förstod absolut
hur det var fatt, det märkte jag så väl. Och
där fanns inte spår till cynism i hans genom-
skådande. Han försökte lugna och hjälpa.
Han tröstade min sårade kvinnlighet, min
sårade fåfänga, genom en fin uppskattning;
han var så akttingsfull på samma gång...
åh! han var säkert född till läkare - en
psykolog och en gentleman! Men han kunde
inte hjälpa mig då... det var för sent,
jag måste löpa linan ut...

Och när jag gjort det - vilken vämjelse
över mig själv! Och samma tomhet, samma
längtan...

Vet ni vad det vill säga att längta? Har
någon människa någonsin vetat det så som
jag? Kanske min mor. Jag minns hen-
nes ensliga ridturer, milslängt, ut i natten
ibland... Så vandrade jag nu, vandrade,
vandrade utan att veta vart, hetsad av min
längtan efter en människa som drog sig un-
dan mig!

Min vän, min vän! den fiden var ett hel-
vele för mig. Den bragte min stolthet på
knä, den gjorde mig vansinnig. Jag tiggde
hans barmhärtighet: låt mig vara hos dig,
lag emot min kärlek, låt mig få tjäna dig!
- Och han! Stötte undan mig som en
sköka! Hånade mitt i ångest frampressade:
jag kan inte leva! Du kan leva aldeles
förträffligt. Slå bort de där grillerna!... Ta-
lade om okvinnlighet, om förverkad akt-
ning... Han hade ju rätt. Men mitt sönder-
sliita sinne tälde inte sanningen just då.
Mörkret sköljde över mig, och jag miste
kraften att kämpa. Någon klar självmords-
tanke fanns ej hos mig, jag sökte instinktivt
förintelse...

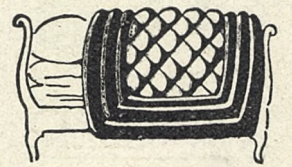
Vad som hände mig sedan, vet ni, ni som fann
mig, då jag låg slagen. Ned i djupet kom jag.
Där lärde jag mig min omvärdering av alla vär-
den. Där kände jag en hand som icke släppte
mig, och jag förstod vad som ej är värt att man
offrar livet för det. Och nu har jag rest mig
och är färdig att gå min väg fram och taga
emot vad helst livet lägger inför mig som en
uppgift, det outfömliga livet, där var och en har
sin plats: det gäller bara att se den. Kanske
kan min konst giva människorna något, giva
något åt några människor. Kanske också
inte. Men hur det än blir, så kan jag ärligt säga,
att jag kastat bakom mig tanken på "lycka" -
vad vi kortsynta människor kalla så - och en-
dast och allenast lyssnar efter det lösensord, som
skall givas mig."

Dånet därute hade dött bort. Det var som om
frid sänkt sig över oss.

Annie Ståhlköld stod framför mig, blek med
ett ödmjukt skimmer i blicken. Och liksom förra
gången grep jag hennes kalla händer, och jag
kysste dem vördnadsfullt, tänkande att de voro
värdiga att skapa något stort och skönt.

Ingen gedigen bosättning utan

DUN
TÄCKEN

Högsta komfort.

Idealet för all säng-
beklädnad.

J. SVENSSON & BOURGHARDT
SPECIALFABRIK - VINSLÖV.

Katalog
på
begäran.

Rikst. 20 & 121.

Pariser Korsetter
C. P. à la Sirène

la première marque du monde.

Formfulländad
Elegant - Solid

I enastående stort ur-
val från
Kr. 27:50 - 85: -
Ensamförsäljn. för
Sverige.
Från Paris ha vi
dare inkommit Ele-
ganta Bomulls-
strumpor, Barn-
strumpor, silkes-
strumpor, Under-
kjolar, Damkal-
songer Tricot-
Underliv.

Landsortens beställ-
ningar mot postför-
skott.

Korsett-
Magasin

AU CORSET GRACIEUX

R. 117 90 Drottninggatan 66 A. 5484

Löfmark & Haglunds
P I A N O

HOVLEVERANTÖR, MALMÖ.
Säljes även på avbetalning.

NORMAS FRUKTGELÉPULVER
Ca 35 gram gelépulver giver ca
650 gram delikat Apelsin-, Ci-
tron-, Hallon- eller Körsbärsgele.
Finnes i alla välsorterade affärer.
AKTIEBOLAGET NORMA
KEM. TEKN. FABRIK,
STOCKHOLM I.

STEINWAY
Eusmagenturi Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 39, Stockholm.

